

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din

TRST nedelja 10. aprila 1949

Postnina plačana v gotovini
Spedizione in abbon. postale
Stev. 85 (1175)

III. kongres Ljudske fronte v Beogradu

V rokah imamo dokaze, da so v nekaterih komunističnih partijah med visokimi in najvišjimi voditelji agenti nekaterih kapitalističnih držav

„Jugoslavija ni zašla in tudi ne more zaiti v vode imperializma, o čemer se lahko vsakdo na podlagi dejstev prepriča - Vsteli se bodo reakcionarji, ki hujskajo na vojno v kapitalističnih državah in ki računajo, da bodo z nami lahko napravili kakršno koli kombinacijo pri njihovih vojnih načrtih - **Borili se bomo za utrditev miru proti vsem vojnim hujskačem**“, je poudaril tov. Tito v svojem govoru na kongresu Lj. fronte

BEOGRAD, 9. (Tanjug) — Danes zjutraj se je začel III. kongres Ljudske fronte Jugoslavije. Otvorila ga je maršal Tito kot predsednik zveznega odbora Ljudske fronte Jugoslavije. Pozdravil je delegate in predstavnike množičnih in drugih organizacij. Kongres je izvolil delovno predsedstvo 45 članov pod vodstvom maršala Tita in članov politbiroja CK KPJ Edvarda Karadjevića, Aleksandra Rankovića, Milovana Đilasa, Moša Pijade, Ivana Gojnjaka, Borisa Kidriča, Blagoja Neškovića in Franca Leskoka.

Soglasno je bil sprejet sledeči dnevni red: 1. Politično poročilo predsednika zveznega odbora Ljudske fronte maršala Tita; 2. Poročilo o delovanju Ljudske fronte Jugoslavije (poročevalce Blagoje Neškovič); 3. Izjava o načrtu statuta Ljudske fronte; 4. Poročilo o finančnem delovanju; 5. Poročilo o odobri za tekovanje na delu in za nagrade; 6. Izvolitev zveznega odbora in nadzornega odbora Ljudske fronte.

Kongres je izvolil odgovarjajoče komisije, med njimi komisijo za sestavo resolucije o bodočih nalogih Ljudske fronte. Kongres so podprali predstavniki sindikatov, jugoslovanske vojske, Ljudske mladine, Zveze borcev, AFZ, Zveze knjižniških delavcev itd.

Nato je govoril maršal Tito, ki so ga delegati navdušeno pozdravili. Maršal Tito je med drugim dejal:

Pri velikem delu za zgraditev socializma v naši državi kakor tudi med vojno kaže Ljudska fronta Jugoslavije svojo vrednost in potrebo svojega obstoja. Danes je njen obstoj ravno tako potreben kakor med vojno; morda tudi še bolj, ker je enotnost narodov današnje bolj kot kdaj koli potrebna.

Ljudska fronta se utrjuje kvalitativno in kvantitativno, ker socialistična zavest prodira vedno bolj med množice milijonov delavcev naše države, ki so združeni v Ljudski fronti. Dejstvo, da je Ljudska fronta v letu 1948 dala nad 329 milijonov protovojniških delovnih ur, vrednosti okoli 9 milijard dinarjev, je zadosten dokaz, o važnosti Ljudske fronte pri gradnji socializma v naši državi.

Po drugem plenumu CK KPJ je bilo ustanovljenih okoli 2000 kmetijskih obdelovalnih združenj, tako da je danes v Jugoslaviji nad 3000 kmetijskih združenj z okoli 200.000 kmetijskimi družinami.

Maršal Tito je nato poudaril, da KPJ vodi Ljudsko fronto in da Ljudska fronta uvaža z večjim zaupanjem ekipe KPJ, ki so splošno političnega in gospodarskega značaja ter jih praktično izveja. V politični, kulturni in gospodarski dejavnosti, o borbi za zgraditev socializma se Ljudska fronta stalno razvija in se ideološko utrjuje pod vplivom izjavljanja linije KPJ.

O protijugoslovanski gonji

V zvezi z gonjo držav Ljudske demokracije in Sovjetske zveze proti Jugoslaviji in njenim voditeljem je maršal Tito dejal:

„Da nas napada in žali imperialistični reakcionarni tisk, je po vsej razlagi, ker so to običajne metode tega tiska. Toda, ko nas napada socialistični tisk in ko vidimo, da hočejo dati tem klevečam in žalitvam nekakšen klevetniški, se moramo odločno upreti tem metodam in jih imenovati z njihovim pravim imenom. Potrebno je te metode najodločneje obsojiti kot protikomunistične in protinacionalistične, ki povzročajo veliko škodo naprednemu gibanju sveta.“

V prvih letih revolucije je mlado sovjetsko republiko in njene voditelje tudi posavala, žalila in klevetala ruska buržoazija, ki je prišla ob oblast, ter mednarodna reakcija. Kampanja laži proti nam in naši državi in voditeljem je v vsaki točki podobna omenjeni kampanji.

Govorimo o teh stvareh, zato da bodo vsi delavci Jugoslavije vedeli, kakšna nevarnost se skriva za ti, ki to vodijo državne Ljudske demokracije in Sovjetske zveze, ter kako vselej, kar ima vank dan novost, ki jo izkorišča kot sredstvo proti naprednim silam v kapitalističnih državah in v prvi vrsti proti državam Ljudske demokracije in Sovjetski zvezi. Naši narodi morajo vedeti, da se

za to razbredano kampanjo skrivajo nameni, ki nimajo nič skupnega s socialistično prakso.

Tisti, ki nas klevetajo, bodo dejali, da so te moje besede nacionalistična gesta proti njihovi dobronamerni kritiki. Tovariši, vi dobro veste, v čem obstaja vsak dan ta kritika. To vedo vsi državljani, ki so poslušali radijske oddaje iz Tirane, Budimpešte, Prage, Bukarešte, Sofije in Moskve. Na so in so pisem in protestnih brošur naših delavcev z vseh krajev naše države izražajo zgražanje, s katerim so naši delavci sprejeli te napade in klevete.

Nato je maršal Tito izjavil, da se je klevetniška propaganda proti Jugoslaviji še bolj posostila, kar ni poziv na ustajajoč uspel, ker v Jugoslaviji ni nikogar, ki bi bil pripravljen izvesti te načrte vodstev nekaterih komunističnih partij. Poudaril je, da predstavlja poziv, naj se odstavi sedanje vodstvo v Jugoslaviji, poizkusa povzročiti državljanske vojne. Take ustaje navadno organizirajo razni imperialisti v nekaterih kolonialnih državah; toda taka praksa je povsem tuja komunistom in oni se morajo boriti proti taki praksi v vsem svetu.

Maršal Tito je nato poudaril, da Jugoslavija ni zašla in tudi ne more zaiti v vode imperializma. O tem se lahko vsakdo na podlagi dejstev prepriča. Izjavil je, da je bilo samo v marcu tega leta objavljenih v raznih glasilih komunističnih partij ter nekaterih časopisnih agencij in radijskih objav držav Ljudske demokracije in Sovjetske zveze okoli 240 napadov proti Jugoslaviji. Pri tem je pripomnil, da jugoslovanski tisk stalno piše o uspehih in zmagah Ljudske demokracije in je na vedel o tem točne podatke.

Poudaril je nato, da hočejo aktivisti prikazati Jugoslavijo kot državo, ki bo ponovno postala kapitalistična država, čemu voditelji informbiroja tako večno želijo, da bi se naša država vrnila h kapitalizmu. Je dejal maršal Tito, „Ni težko odgovoriti, kajti mnogo laže je voditi borbo proti Jugoslaviji, če se ta prikazuje kot kapitalistična država in ne kot država, ki gradi socializem.“

Kdo je Trajčo Kostov

Maršal Tito je nato govoril o zadnjih aretacijah v Bolgariji. S tem v zvezi je dejal:

„V tej državi so odkrili in zaprli številne voditelje bolgarske komunistične partije, ki so obtoženi, da so v službi nekaterih kapitalističnih obveščevalnih služb. Nekateri od teh ljudi so bili najbolj zagriženi klevetniški naše države in naših voditeljev po in tudi pred objavo resolucije Informbiroja. Ustavili se bomo samo pri TRAJČU KOSTOVU, članu politbiroja CK bolgarske komunistične partije. Med vojno pod režimom kralja Borisa Koburskega je bil aretiran in zaprt skupno s skupino komunistov. Čeprav je bil takrat poznan kot eden od glavnih voditeljev te skupine, ga je fašistični režim ohranil in je edini ostal od te skupine, dočim so bili ostali usmrčeni. Čemu? Jasno, da je moral biti za to vzrok. Že več let smo sumili, da je agent za račun nekoga in nekateri tovariši so se zdavnaj izrazili svoje mnenje glede tega. Toda tisti, ki bi lahko dali pojasnila, kakor n. pr. Čehov, policijski funkcionar Borisa Koburskega, so pravčasno zbežali v Carigrad ali pa v zahodne države. Jasno, da je bolj kot verjetno, da so oni dali vsa pojasnila o Kostovu tudi informbirojski službi, ki mora vedeti marsikaj glede tega.“

DANES IMAMO DOKAZE V ROKAH DA SO V NEKATERIH KOMUNISTIČNIH PARTIJAH MED VISOKIMI IN NAJVIŠJIMI VODITELJI AGENTI NEKATERIH KAPITALISTIČNIH DRŽAV. TI LJUDEJE SO BILI REKRUTIRANI PO VEČINI TAKRAT, KO SO BILI V ROKAH GESTAPA, KAKOR JE BIL PRIMER HEBRANJA IN NEKATERIH DRUGIH V NASTRAVALI.

Glede Hebranja imamo veliko količino dokazov in številne priče, ki lahko dokazujejo, da so najeti v času, ko je bil v zaporu. Da resno njegovo življenje, so morali številni poštenji ljudje, komunisti in nekomunisti, plačati s svojimi življenji.

Maršal Tito je nato omenil kampanjo reakcionarne tiska, ki izmišlja, kakor n. pr., da Jugoslavija prodaja veliko količino strateških surovin zahodnim državam, da bi jih uporabili za vojne namene. Maršal Tito je dejal, da se je Tito pogajal na Brionih s predstavniki zahoda itd. Glede tega je dejal:

Nobena grožnja, pa naj pride od zahoda ali vzhoda, nas ne bo mogla prisiliti, da opustimo naše stalnice, ki temelji na načelih marksizma-leninizma, kakor nas ne bo odvrnila s poti socializma. Z druge strani pa smo tudi odločeni, da ne zapustimo tega, kar je nam zdi pravilno, tega, kar je v interesu graditve socializma v naši državi, kar je v interesu obrambe pridobitve naše revolucionarne osvobodilne borbe, v interesu narodov naše države in hkrati v interesu internacionalizma.

Prvi del svojega govora je maršal Tito zaključil z besedami: „Vsteli se bodo tudi reakcionarni elementi, ki hujskajo na vojno v kapitalističnih državah, ki zaradi težkega položaja, v katerem je naša država zaradi stalnice vzhodnih držav proti nam, računajo da bodo z nami lahko napravili kakršno koli kombinacijo pri njihovih vojnih načrtih. Glede tega ostane naša stalnica taka, kakršno je do sedaj. Borili se bomo za utrditev miru proti vsem vojnim hujskačem. Naši kritiki in vsi tisti, ki nam ne želijo dobrega, bodo zaman čakali, da nas bo la kampanja moralno ali fizično upognila.“

Histerični vojni hujskači

V zadnjem mesecu je nastal pravi histerizem med vojnimi hujskači, zahodnim tiskom in radijskimi postojami, katerega glavni namen je vnesti bojazen in nemir v našo državo ter tako obrniti mirno delo pri uresničevanju petletnega načrta. Stalno se piše in govori o zbiranju čet v državah Ljudske demokracije in Sovjetske zveze ob jugoslovanskih mejah, o premikanju naših čet v omejenih področjih itd. Vse to ima namen povzročiti vojno paniko in nezaupanje med narodi naše države, držav Ljudske demokracije in Sovjetske zveze.

Ta kampanja klevet zahodnega reakcionarne tiska postaja vedno ostrejša in nervozna, o kolikor se reakcija vedno bolj prepričuje, da pri nas ne more biti govora o kompromisu, da ne bomo nikoli opustili poti socializma in da ostajamo dosledni borbi za mir, ki jo vodijo napredne sile sveta.

Ministrstvo za državne nabave ustanovljeno v FLRJ

Včeraj smo poročali, da je bilo v Jugoslaviji z ukazom prezidja Ljudske skupščine ustanovljeno ministrstvo za rekvizicije pri zvezni vladi FLRJ.

Opozarjamo, da gre za pomoč in da je bilo z istim ukazom ustanovljeno MINISTRSTVO ZA DRŽAVNE NABAVE (IN NE ZA REKVIZICIJE), s tem da so se iz ministrstva za trgovino in preskrbo vlade FLRJ izločili posli za državne nabave in odkupe in da je bilo za vodstvo teh poslov ustanovljeno omenjeno ministrstvo. To pa glede na razprednost poslov pri državnih dobavah in odkupih in glede na njihov pomen za zagotovitev oskrbovanja prebivalstva, kakor tudi glede na porast državne in zadržane trgovske mreže in obseg poslov pri oskrbovanju prebivalstva v mestih in vaseh.

Uspešne akcije kitajske osvobodilne vojske

Kuomintangova vojna ladja potopljena na reki Jangce, dve pa poškodovani - Maocetungov odgovor Licungjenu

NANKING, 9. — Predsednik kitajske komunistične partije Maocetung je brzojavno odgovoril na osebno brzojavno predsednika kitajske nacionalistične vlade Licungjena, v kateri je ta izjavil, da je pripravil podvreči se kamni, če je potrebno za sklenitev miru. V odgovoru izjavlja Maocetung med drugim: Komunistična partija bo miru postopala z vojnimi zločinci, upoštevajoč načelo, da bo tako stališče pripomoglo k mirni rešitvi notranjih vprašanj. Nacionalisti in komunisti bi morali eni prej skleniti mir, da zajamčijo Kitajski neodvisnost in povratek k redu. Maocetung izjavlja, da je to komunisti pripravili podatki roko vsem, ki so pripravili skupno delati v dobroti države.

Agencija Nova Kitajska javlja, da je osvobodilna vojska zavzela

važno kuomintangovo postojanko Huajuan na železniški progi Peking-Hankov. Zadržni dni je topništvo osvobodilne vojske popolno eno kuomintangovo vojno ladjo in poškodovale dve drugi na reki Jangce pri Nankingu. Neki predstavnik ministrstva za obrambo je izjavil, da čete osvobodilne vojske prihajajo s štirih strani proti Hankovu. Bitka divja tudi pri Sjaokan 55 km severno-zahodno od Hankova. Na vzhodu pa je v teku bitka pri Cijev 90 km od Hankova.

Revija „Nova Kitajska“ piše o velikih uspehih osvobodilne vojske v Junanu. Kakor v številnih drugih pokrajinah, tako so tudi v tej, ki ima skupne meje z Burmo in Indokino, kmetje, ki so se uprli, osvobodili obširno ozemlje in številna velika mesta. Osvobodeno ozemlje obsega 40 okrajev s petimi okrajnimi prestolnicami.

Maršal Tito je nato govoril o znanju trgovini in izjavil, da je Jugoslavija do sedaj sklenila trgovinske dogovore s 26 državami ne da bi pri tem dala v nasprotju s svojimi načeli niti najmanjšo politično koncesijo. Letos si je Jugoslavija zagotovila surovine, ki so potrebne za industrijo nafte, bomba, volne, kokosa, zelenih plošč itd. Zaradi tega ni nobene nevarnosti, da se bo proizvodnja predmetov široke potrošnje namenjenih delovnemu ljudstvu zmanjšala, pač pa se bo nadaljevala v smislu letnega načrta. Do sedaj so vse to varne polno obratovale in omogočile, da se je že v prvih treh mesecih t. l. za 39 odst. zvišala zaračunana preskrba najvažnejših predmetov, kakor tekstilij, oblačila in drugo.

O „prehodu v kapitalistični tabor“

Glede trovanja z zahodnimi državami je maršal Tito dejal: Vzhodni in zahodni tisk uporablja hektolitre črnila in barve, da piše, da mi trgovimo z zahodom in da z ujo gotovostjo prehajamo v kapitalistični tabor. Jasno, da je to podla neumnost, ki jo modrirani

ZSSR predlaga neodvisnost za bivše italijanske kolonije

Pod britansko in francosko vojaško up

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Kako in kje bomo prejeli obmejne izkaznice

Priloge in pristojbine - Posebne dovolilnice za kmete in njihove delavce - Predpisi za prehod v najnujnih primerih

Kakor smo že poročali, je od danes naprej ponovno vzpostavljen promet med obema obmejnima pasovoma v jugoslovanski in italijanski državi. To pomeni, da se bomo lahko spet srečali v obmejnem prometu, ki je bil sklenjen med obema državama v videnskih sporazumih od 3. februarja 1949. Obmejne dovolilnice, ki so potrebne za prehod meje, bodo po pooblaščenju prefekta izdajali za Gorico na kvesturi v drugem nadstropju soba št. 17.

Pravico do obmejnih dovolilnic imajo osebe, ki so navedene v členu 2 in 3, videnskega sporazuma in ki imajo stalno bivališče v obmejnem pasu, v globini 10 km. V gorški pokrajini na tej strani imajo pravico do tega dovoljenja stalni prebivalci, ki bivajo v naslednjih občinah: Kopriva, Krmin, Dobrovo, Dolenje, Fara, Poljan, Ravno polje (Redipuglia), Gorica, Gradiška, Marjan, Tržič, Romans (samo vas Prata), Ronke, Zagorje, Sovodnje, Skočjan (samo za vas Bassette, pri Beljano), Sv. Peter ob Soči (brez vasi Cosseglia) in Starancan.

Za prehod z obmejnimi dovolilnicami so določeni obmejni prehodi na bloku pri Rdeči hiši, v Gorici na bloku pri Gradu (Castelletto Zegallo) blizu Krmina.

Nove obmejne dovolilnice bo izdajala kvestura v dveh različnih tipih, od katerih velja prvi tip za poseljenike ali najemnike zemljišča kmetijskih posestev, za lastnike ali posamezne živine. Drugi tip izkaznice pa bodo prejeli delavci in sodniki dvolastnikovogospodarskih, ki so stari nad 7 let in pomagajo gospodarjem ali najemnikom pri obdelavi polja ali pri voditvi kmetijskega posestva. Da bi olajšali postopek pri izdajanju izkaznic je v prodaji posebna tiskovina, na prošnjo, ki jo je treba izpolniti. V Gorici so take tiskovine naprodaj v knjigarni Lukučič Ul. Carducci št. 7, po drugih občinah pa v vseh knjigarnah ali papirnicah.

Na prošnjo za dovolilnico je treba nalepiti za 32 lir kolkov, ki jih bo potem uničil tisti urad, ki vzame prošnjo in prejet. Poleg tega je treba priložiti priložiti še naslednje dokumente:

- 1) Potrdilo o vplačilu 40 lir kvesturi s polno pooblastilo. Od tega zneska je 100 lir za obmejno dovolilnico in 300 lir za državno pristojbino.
- 2) Dve fotografiji v formatu za izkaznice, ki morata biti potrdjeni od župana.
- 3) Potrdilo stalnega bivališča (obmejno dovolilnico določi lahko tudi jugoslovanski državljani, ki imajo stalno bivališče v obmejnem pasu na italijanski strani).
- 4) Družinski list.
- 5) Katastrski list ali izvleček, ki potrjuje posest onstran meje, za katero lastnik zahteva dovolilnico.
- 6) Najemniško pogodbo za zemljišče za gojenje in vrtnarje. (Najemniško pogodbo sklepajo oglašji in drvarji z lastniki zemljišč na oni strani meje, na katerih nameravajo delati).
- 7) Seznan živine, ki jo rabi običajno kmetovalec pri delu na polju ali ki jo misli gnati na pašo v obmejnem pasu.
- 8) Seznan orodja in vozov, ki jih mora prepeljati preko meje za obdelavo polja.
- 9) Seznan in približno količino pridelek, ki ga predvideva po končanem delu in ga namerava pripeljati preko meje v Italijo.

Kakor smo že omenili za družinske člane, ki se nimajo 7 let starosti, ni potrebna posebna dovolilnica, ampak lastnik vpiše na svojo. Za delavce in gospodarske sorodnike oziroma družinske člane, ki imajo nad 7 let, pa je treba priložiti prošnji naslednje dokumente:

1. Dve fotografiji.
2. Potrdilo o stalnem bivališču.
3. Izjavo delodajalca, v kateri potrjuje, da je pri njem v službi.
4. Potrdilo o plačilu kvesturi 320 lir s polno pooblastilo (od tega zneska je 20 lir za obmejno dovolilnico in 300 lir za državno pristojbino).

Za živino, ki gre preko meje, si morajo lastniki preskrbeti tudi živinodržavniški spričevalo, iz katerega je razvidno, da živina ni okužena. Prošnja za izvoz gnojil in semen, ki je potrebno za obdelavo zemlje na drugi strani, mora biti potrjena od kmetijskega inšpektorata (Ispektorato agrario).

Oglašji in drvarji, ki se morajo nujno zaradi svojega dela vrniti kot en dan na drugi strani meje, ki morajo poleg obmejne dovolilnice preskrbeti na kvesturi tudi posebno dovoljenje, za katerega pa morajo po pošti plačati še nadaljnji 25 lir.

Imamo pa še eno, tretjo vrsto obmejnih dovolilnic, katere bo kvestura izdajala za nujne primere, kakor primere smrti, bolezni in raznih naključij višje sile. Ta dovoljenja bodo veljavna samo za enkratno potovanje v roku 10 dni od dneva izdaje. Lastnik takega dovoljenja bo lahko ošel preko meje največ tri dni. Poleg kvote bo:

Poseben predjem za upokojece

Državna zveza upokojecev je sporodila pokrajinskemu sindikatu v Gorici, da se je vlada obvezala izplačati upokojemcem socialnega skrbstva poseben mesečni predjem na račun bodočih povikov. Ta predjem znaša mesečno po 800 lir in se računa od 1. januarja t. l.

Pri zasedanju parlamenta 25. marca je podjatelj državnega zaklada on. Malvestiti potrdil to novo. Na ta način bodo dobili upokojevi zopet mrvico priboljška.

Verjetno bodo že prihodnji mesec razpravljali v parlamentu o socialni presnovi pokojnikov pri seljenju skrbstvu in s tem v zvezi se predvideva znatno zboljšanje sedanjega bednega stanja upokojecev te vrste.

Upokojevi mestne hranilnice so imeli večerj dopolnje v prostorih pokrajinske urade za delo posebno zborovanje, na katerem so obravnavali svoje probleme in se porajali tudi o tem vprašanju.

Stavka v Tržiču

Pred dnevi je prišel v Tržič zastopnik kmetijskih sindikatov odv. Migonessa. V Tržiču se je sestel s člani tovarniškega odbora v tovarni Solvay. Ob tej priliki so govorili o povečanju meznega gibanja, ki je bilo sklenjeno, da bodo jutri 11. t. m. delavci stopili v stavko.

Obmejna komisija pri Jamljah

Člani jugoslovanske in italijanske obmejne komisije so pretekli petek določevali novo državno mejo v doberdolski občini na odseku Jamelj, zlasti okrog kvote 235. Tako se počasi približujejo troneji s Tržaškim ozemljem in bodo s tem zaključili svoje delo na tem odseku.

Delitev kave po nižini ceni

Trgovska zbornica v Gorici vabi vse trgovce na drobno in vodje menz v Gorici in Sovodnjah, da se zglasijo na njenem sešedu soba št. 6, kjer bodo dobili kupone za dvig kave po cenah proste cone za mesec april t. l.

Protest Delavske zbornice zaradi aretacije sindikalista Guidija

Delavska zbornica v Gorici je te dni izvedela iz časopisja, da so oblasti aretirale tajnika italijanske državne zveze kmetijskih delavcev. Aretacijo so izvršili v Pavliji organi, ki ne delujejo v obrambo javne varnosti, marveč proti sindikalni svobodi in v zaščito kapitalizma.

Delavska zbornica protestira proti vmešavanju vlade v sindikalne zadeve in izraža italijanski državi zvezi kmetijskih delavcev in tajniku Guidiju svojo simpatijo, kakor tudi vsem hrabrim delavcem.

Seja pokrajinskega upravnega odbora

Pokrajinski upravni odbor je imel dne 6. t. m. svojo redno sejo, na kateri je sprejel naslednje sklepe:

Pokrajinska uprava: Nagrada glavnemu zdravniku pokrajinske umobolnice dr. Viktorju Ali — odobreno; podpora zavodu E. Faina za kmetijske šole — odobreno; bolnišnica pomoč pokrajinskemu uradniku — odobreno; enkratna nagrada — odobreno; enkratna nagrada nad 25 let — odobreno kot izjema; podpora upravni zvezi za Ogled — odobreno; povzročanje podpora nezakonskim otrokom, ki so priznani samo od matere — odobreno; nagrada predsedniku, podpredsedniku in članom pokrajinske deputacije v Gorici — izdan pristavek.

Občina Gorica: časna preureditev živinodržavniške službe — odobreno; pogojni; organski pravilnik za živinodržavniško — odobreno; nagrada pomožnemu tajniku Juriju Stecherlinju — odobreno; podpora v znesku 100.000 lir pokrajinskemu centru za streptomicin — odobreno; povečanje občinskega vodovoda, ureditev transformatorjev in drugih naprav — odobreno; Napejvalna cev pri občinskem vodovodu med njakom Boschetta in rezervorjem na gradu — odobreno; postavitev električnih žepov za občinski vodovod v "Boschetto" — odobreno; povečanje rezervnih naprav pri občinskem vodovodu in potrebnih napeljav — odobreno.

Občina Romans: ureditev bilance za leto 1949 — odobreno; nagrada županu izdan — pristavek; pridobitev družbe IMPEX zaradi zavrnitve obrtnice — pokrajinska uprava ni kompetentna, ker je družba razpuščena; nove zavorovalne police proti požaru — odobreno; užitinski davek na vrednost za prvo polletje 1949 in užitinski davek za prihodnje leto za posebno porabo — odobreno.

Občina Tržič: Zamenjava občinske zemljišča z zemljiščem župnije sv. Ambroža — odobreno; ustanovitev medpokrajinskih konzorcijev za poročniško pomoč med občinami Krmin (Gorica) in občino Chippis (Videm) — soglasje; poseben pravilnik za najem občinskih poslov v Tržiču odobreno; vezava dohodkov za leto 1949 za financiranje zemljišča za gradnjo hiš UNRRA-Casas in za podaljšek Ul. Garibaldini — odobreno, zgraditev 88 stanovanj UNRRA-Casas za esule in podelitev potrebnega zemljišča — odobreno.

Občina Krmin: Odprava pripombe na obrtnici Franca Orter "edrogerija za katero ima obrtnice" — delno odobreno; povračilo za dopolnilno dohodnino pridržanih zneskov občinskim nameščencem — odobreno; Izplačilo 13, plače občinskim na nameščencem — odobreno; podpora pokrajinskemu centru za streptomicin — odobreno.

Občina Marjan: Oprema obrtnice — odobreno; dogovor z ONAIF za upravo otroškega vrta — odobreno; prispevek furkanskemu odboru za proslavitev 100-letnice 1948 — odobreno; prispevek pokrajinskemu patronatu — odobreno; podaritev 500 lir državnemu centru za padle partizane — odobreno.

Občina Turjak: prispevek pokrajinskemu centru za streptomicin — odobreno.

Občina Gradiška: Podpora knjižnici za ljudske šole — odobreno; podpora šolski blaginji tehnične industrijske šole v Tržiču — odobreno; prispevek pokrajinskemu centru za streptomicin — odobreno; nabava zemljišča za gradnjo stanovanj UNRRA-Casas za brezdomce — odobreno.

Občina — Gradiška: Plača šolskim sluzem — odobreno.

Občina St. Peter ob Soči: užitinski davek za zakol prašičev za posebno porabo — odloženo.

Zborovanje brezposelnih

Odbor za zaščito brezposelnih sporoča:

Danes v nedeljo 10. t. m. ob 10 uri se vrši v prostorih Delavske zbornice v Gorici zborovanje brezposelnih iz Gorice in predmestij. Na tam zborovanju se bo razpravljalo o važnih zadevah, vabijo k brezposelni vabijo k številni udeležbi.

Zborovanje prodajalcev tobaka

V torek 12. t. m. bo v prostorih Zveze trgovcev v Gorici Ul. IX. Avgusta ob 16. uri zborovanje prodajalcev tobaka.

Obnova obrnic za javne obrale

Zveza trgovcev v Gorici (odsek za javne obrale), obvešča vse lastnike obrnic za javne obrale v Gorici, naj položijo na urade Zveze v Ul. IX. Avgusta 11 II njihove obrtnice in potrdila o plačilu dodatnega obroka državnih koncesij, ki je bil pred kratkim določen.

Omenjene dokumente je treba oddati na registrski urad do 12. t. m.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Moč in rast SIAU se izraža tudi v prostovoljnem delu

Povej s kon se družiti, da ti povem, kaj si, pravi star pregovor. Tako lahko rečemo o naši množični organizaciji SIAU, ki združuje vse poslene delavce, namagane in delovne inteligente. Slovenec, Italijane in Hrvatje našega kroja. Ni ga člana in v mnogih primerih tudi nečlana, ki ne bi občutili in videli uspehov, katere je dosegla organizacija v letih po osvoboditvi. Ti uspehi so v korist dogajajo in ne samo nekaterim posameznikom, kot se je to prej dogajalo v državah, ki so v narodno-osvobodilni borbi iztrgale oblast iz rok izkoriščevalskih elementov in se se dogaja v zapadnih državah, kjer imajo v rokah oblast kapitalisti. Člani SIAU čutijo, kako je vsak uspeh, bodisi na gospodarskem, političnem ali kulturnem polju, uspeh vseh, uspeh njihove množične bratske organizacije. Zato pa je njihova navezanost z vsakim dnem tesnejša, njihova vzupanje v svojo organizacijo vsak dan večje.

Po volitvah 30. januarja, ki so bile živa manifestacija ljudstva za to množično organizacijo, so novi izvoljeni člani prinesli novega delavskega poleta bodisi na krajevno, sektorsko ali okrajno tajništva, kot tudi med volivne množice same. Te polne navdušenja gledale na svojo predstavnik, ki so jih s svojim glasovanjem postavile na vodilna mesta, da bodo delali za izboljšanje življenjskih pogojev vseh. Veliki uspehi, ki so bili doseženi po volitvah v kratkem času komaj dve mesece, dokazujejo, kako je ta množična organizacija življenjska sila, ki neutrudno dela, se širi in utrjuje.

Ce pogledamo samo delovne uspehe, ki so bili do sedaj doseženi v prvomajskem tekmovanju, pri katerem sodeluje razen redkih izjem vse ljudstvo, vidimo otipljiv dokaz zavedenosti in zaupanja, ki ga ima SIAU pri ljudskih množicah.

Naj navedemo samo en primer, ko so člani SIAU v koprskem okraju v času od 20. februarja do 1. aprila napravili 31.765 prostovoljnih ur. S tem delom so pripravili 812 metrov kamena za gradnjo za družinskih domov, izkopali 964 metrov zemlje, pripravili 226 metrov gramoza in popravili 1670 metrov cest. Pri tem delu je sodelovalo 2287 članov SIAU.

Ti podatki pa se nanašajo na nekatere sekcije v okraju. Od tam, kjer se dela največ, kot v Vangane, Kampel-Salari, Kostaboni in je delo dnevno organizirano po skupinah, so pozabili poslali poročila o delu. Tako je. Skromni so ti naši ljudje v poročanju, delajo na vseh področjih za izboljšanje, uspehe deli držijo raje zase.

Ne moremo pa tega trditv o vseh sektorjih. Tako na primer ne poročajo in — malo delajo v Kortah, Serrahin, Gažonu in Manzanu. Tem bi postavili v zgled manjša sektorja Boršt, kjer je 142 oseb napravilo 1126 ur prostovoljnega dela, in Puče, kjer je 138 oseb napravilo 900 prostovoljnih ur in pripravilo 115 metrov kamena za zadržni dom.

Ne „dekla, služkinja“

Za delo temveč gospodinjska pomočnica in mir

Ni še v svetu pozabljeni gorje preteklega vojna, skoraj suhi so se grobovi talci in tisočletni borci, ki so oskrpili našo zemljo s svojo krvjo, in se je živ spomin na nezasičeno trpljenje po časih in taboriščih, ko se je polagalo na zapadu temelji tretji svetovni miru. Podpisani je atlantski pakt, katerega nameni so več kot proročni in ni jih moglo zakrpati.

Ves svobodoljubni demokratični svet se jim upira in v Parizu bo kongres miru, ki bo še bolj razgalil vse netilice nove vojne in v imenu vsega demokratičnega ljudstva v svetu podpisal obsojlo nad njimi.

Tržaške demokratične ženske množice spremljajo v sklopu demokratičnih sil za Tržaško ozemlje z velikim zanimanjem njegove priprave. Pridružujejo se demokratičnim ženskam vsega sveta in neomajni želji po miru. Oslanjajo jo na vse prestano gorje, na spojo z znanjem in krivjo za pečateno pravico po mirnem, cvetočem razvoju življenja v meji Tržaškega ozemlja.

Borile so se zanj in, ko so se zanj borile roke v roki s svojimi očeti, močmi in sinovi, si niti v sanjah niso mogle predstavljati, da ti bo zdaj oni, ki ti je bil, kot je sam pravil — prijatelj in zavestnik — ovrnil temu življenju svobodni razmah.

Dogodilo se je drugače, kot je bilo prav in pošteno. Neštokratrat so se v sebi ponovile uste do dolgo, trpko povest, kako je prišlo do tega. Samogoljni imperializem hoče tudi iz Trsta napraviti eno izmed svojih nesrečnih žarišč nove vojne in zato neče spoštovati volje tržaškega delovnega ljudstva, zato nenehno išče načine in potov, kako bi jo obšel. To se nam razodeva v vsem njegovem početju in teku vseh treh povojnih let in tudi bodoče upravne politike bi morale biti po njegovi volji le en isti člen v tej veri. Razodeva se nam to v revščini in pomanjkanju družin tisočev brezposelnih in na pol brezposelnih, za katere ni dela in zaslužka, ker tako hočejo koristiti in gladiji cilji imperializma.

Prav zaradi tega, ker so tržaške demokratične žene že vse te stvari do dna proučile, se s toliko topljeto mislijo muditi pri bodočem svetovnem kongresu za mir. Tudi one so pripravljene storiti vse, da bi bilo njegovo delo čim bolj uspešno ter bi do prineslo zlat sad trajnega miru.

Pripravljenost so vse storiti, a vedo, da je za njihov doprinos k kongresu svetovnega mira osnovno le dvojce: borba proti imperializmu, neodvisnost in odločnost, taka kot je bila včeraj in mora biti danes in jutri — ter borba za enotnost vseh demokratičnih sil Tržaškega ozemlja, ker je to drugo s prvimi najtesneje povezano. V znamenju te dvojne borbe, ki je prav za prav ena sama, se v vseh svojih mislih in svojem početju pripravljajo na svetovni kongres miru. Njegov popolni uspeh pomeni tudi v življenju tržaškega delovnega človeka spoštovanje načel, za katere je toliko žrtvoval in za katere se vztrajno bori. Pomeni spoštovanje mirovne pogodbe, pomeni mir tudi v našem koščku zemlje, pomeni kruh in odpravo brezposelnosti, bede in tolikega drugega gorja.

Kongres svetovnega miru po zdravilno zato z vsem svojim srcem. V te podzave pa vključujejo svojo konkretno protimperialistično borbo za mir.

Prvo pomladansko sonce me je zvalilo in ljudski vrt. Na klopih so sedeli stari možakarji in hvalili usodo, ki jim tudi letos dopušta uživati blaginjo in prebavljajo se narave.

Mene je gnala želja in ono stran vrta, od koder so prihajali otroški glasovi, njih krlik in smeh. Pogled nanje je bil pestra slika — travnik z živim cvetjem. Sedla sem na klopičko živemu cvetličnjaku prav blizu. V moji duši pa je bilo tako kot prvi pesem:

... in spomin se mu posili, dni premišlja, ki so bili ... Moje misli so zbežale za mnogo let nazaj, ko je v tem vrtu še živel toliko obdobjem in sanjani medved Marko, o katerem smo otroci iz šole grede vsak dan nosili svojo malico.

Na prazno mesto moje klopice je priselila mladenka, ki je pravkar spustila med živo cvetje belo šmarnico — malo deklico v belih plašču, belih čevljičkih in s širokim, belim trakom v zlatih lasih. Najin molk ni trajal dolgo, ne vseh katera ga je pretrgala — jaz ali ona. Mladenci je ime Dana in služi pri bogati tržaški družini, odkar ji je pred petimi leti umrla teta, ki jo je

vzgojila. Starši in vsi sorodniki žive v mali vasi na Krasu, ki je nedavno pripadla Jugoslaviji. Govorili sva o težkočah, ki jih ima gospodinjska pomočnica, tako glasno, da je naju nasproti sedela postarna žena vse razumela, se pomenljivo nasmešnila in pristavila:

«O, saj dobro vem, kaj se pravi služiti. 15 let me je služba vlečala v delo brez počitka. Ni kogar nisem imela na svetu, zato sem molčala, trpela in mirno prenašala sitnarjstva in zapostavljanja. Le moje roke, moje delo je pričalo o moji pridnosti, saj to dvoje diči nas Slovenke».

«Meni ni bolje v nekem oziru, je zame že hujše — je izkušeno ženo prekinila Dana. «Rada delam, mnogo potrpim, le to me boli, ker mi pravijo »ščaveta«, ko izven družine govorijo o meni. Ob takih prilikah mi je hudo, ker se spominam vsega trpljenja našega junaka naroda».

Naglo je vskočila žena Dani v besedo: «Name so naščuvali celo starega papagaja, ki se je iz kletke zaganjal proti meni in nemehno vpil: »ščaveta, ščaveta, ščaveta. Najraje bi ga zastrupila ali utopila, tako me je razkačel. Pokazala sem večkrat svojo nevoljo

in sem hotela oditi. Vselej so me kupili s kako ponošeno obleko ali obrabljeni čevlji».

«Pa nikar ne mislite, da je vsaka služkinja občutila žaljenja tako globoko kot jaz. O, ne, ne! Poznala sem take, ki so se na vse žalitve smejale in se brez očitkov utapljale v tujo narodnost, tako da so nam nasprotni častopisji brili nore iz njih. Nekako 45 let bo, odkar sem čitala dogodbico o lepem slovenskem dekletu, ki je prišlo služiti v Trst. Njen fant, zastavni mladenci, je prišel za njo, iskal jo, dokler jo ni našel na zelenjavnem trgu, kamor je prihajala vsak dan. «Marička, Marička — je zaklical poln hrepenja. Namesto srečeno ženo obetajočega pogleda je dobil v odgovor: »Va via, mi no se piu Marička, mi se Marijeta, mi ga alito maroso, če te čapa te žlambrar«. Takih Maričk nisem posmeh in žalitve nikoli izpremenile. Prodale so se in izdale narod. Od takih Maričk imam v Trstu italijansko potomstvo».

Prišla sem stari gospe in jo vprašala po njeni družini. Izvedela sem, da ima v Sloveniji sina, poročeno hčerko, katere čestokrat obišče.

Domislila se je prejšnjega razgovora ter se z mladostno živahnostjo spustila v dolg samogovor, kateremu je mlado dekle sledilo z odprtimi usti.

«Tam čez mejo je danes drugače kot je bilo svoj čas. Nikjer ni več slisati: dekla, služkinja, kar spominja na dobo mlinskih gospa. Služkinji se pravi danes »gospodinjska pomočnica« in je gospodinji enakovredna, ker obe služita istemu cilju, obe pomagata dvigati deželo k boljšemu in lepšemu življenju. Studirana gospodinja s svojim znanjem in pisarni, a gospodinjska pomočnica jo nadomešča pri domačem delu, katerega pozna in ga je vajena».

«Pod tako zaščito ni težko delati, delaš in imaš svoje pravice» — je rekla Dana. Tu nas izkorščajo, izjemajo do mozga. Vedno smo vprežene in zapostavljene, kot manjvredna bitja. Z ukropljenimi hrbti se ženemo za delom do pozne večerne ure. Na zemljo je padel mrak. H klopici je priskakljala bela šmarnica in silila domov. Dvignile smo se — vse tri istih misli, istih želj in se razšle v upanju na boljše prilike.

NIČ VEČ FEREDŽE!

V nekaterih vseh Črne gore so vse žene muslimanke odvrgle feredžo, (pokrivalo - koprena, s katero si muslimanke zakrivajo obraz) V vasi Bač ni danes niti ene muslimanke, ki bi nosila feredžo. To je rezultat vsakodnevnega, trdnega prosvetnega in političnega dela z baškimi ženami. Vse žene v Baču so bile nepismene. Toda vse so se naučile pisati in čitati. Pred konferenco, na kateri so skoraj vse odvrgle feredžo, so prisostvovala številnim sestankom in konferencam, na katerih so se kulturno in politično dvigale.

V tej borbi, da bi se muslimanske žene odrekla starodavnemu ponižujočemu zakonu, nositi pokrit obraz, se je najbolj izkazala Muska Džernek, ki je tudi prva odvrgla feredžo.

Muska Džernek živi že več kakor šestdeset let v svoji vasi. Kakor ostale vaštanke tudi ona ni nikdar zapustila svojega kraja. Pojavila se je v njej nekoč skrivne želje, da bi videla, kako žive kmetje v sosedni vasi, da bi, pa čeprav samo za eno uro, ušla temu enoličnemu življenju, da bi poklepala z Aiso, Zuhro, Fikreto in z ostalimi, za katere je slislala, da žive nedaleč, in da bi videla, kakšne so Berane, njihovi vasi najbolj blizu večji kraj.

Kadar govori Muska o svojem življenju, poznamo že vsi to žalostno zgodbo brezpravne žene, zapostavljene, vključene v stare predsodke in običaje, ki ji niso dovoljevali niti najmanjšega vzpona. Pa ni treba Muski, da mnogo pripoveduje o svojem življenju. Dovolj je, da si ogleda male nepropustne hišice v vasi Bač, golo kamele in da ti o tem pove tudi stodoletna nepismenost vse tja do osvoboditve. Težko delo in

skrb za vsakdanji kruh sta delala življenje vedno bolj težko in grobo.

Dogodki leta 1941 so vrgli tudi baške vaštanke iz dotedanega enoličnega življenja. Najprej so z začudenjem, potem pa z vse večjim zanimanjem poslušali nepoznane ljudi, ki so jim odpirali globok vpogled v novo življenje, katerega pa si morajo sami priboriti. Pred njimi je Muska pokrivala svoje lice s feredžo in jih nasrnavaj pogledovala. Prišla so slavnata leta borbe. Z neznanci so odšli iz vasi tudi sinovi Bača. V vasi so vedeli: odšli so, da se bore za življenje, o katerem so jim pravili prvi oboroženi ljudje, ki so prišli v njihovo vasi. O takem življenju je tudi Muska čestokrat premišlevala.

Oboroženi tovariši, med katerimi so bili tudi sovaščani, so vedno pogosteje prihajali v vasi. Za Musko so bili oni kakor rodnimi sinovi, pred katerimi lahko svobodno govori, jim zaupa in jim pripoveduje o svojih skrbih ter redkih srečnih trenutkih iz svojega življenja. Veselila se je, ko je videla, kako jo pazljivo poslušajo, razumejo. Razumel je, ko jo mater, kot človeka, ki težko občuti na svojih preletih jarem izkoriščevalca. Muska se je z njimi menila kakor s svojimi domovani. Kadar so oni bili v hiši, se ni niti pokrivala s feredžo. Pri tem pa jo je neki sosed večkrat preteče pogledoval. Pod tem nemim pogledom se je počutila neugodno in feredža je spet pokrila njeno lice.

V jeseni 1946 leta, prvo leto po osvoboditvi, so se žene iz Bača zbirale na skupnih sestankih, zdaj na bralnih kroških, zdaj na konferencah. Običajno so prišle na sestanke vse žene, muslimanke in Srbinke. Toda od časa do časa so se zbirale samo muslimanke. Govorile so o feredži in o tem, kako jim je ona v napoto. Vse prisolne so si bile enake, da jo je treba odvrgti. Toda odločiti se za to ni bilo tako lahko. Morale so se boriti same s seboj in pa z oporekanjem vseh možkih na svojem domu. Kaj bo rekla mož, brat, oče? Že tako jim ni po volji, če gre žena od doma samo na sestank. Vedno se slisijo: «Ne potrebujete ničesar drugega, kakor samo dom, samo dom». Seveda ne mislijo vsi tako na vasi, ali oni, ki so tskini misli, bi jim zamerali. Pa tudi marsikatera muslimanka se sama ne more odločiti, da bi snela feredžo. Vedno se pojavijo pred njo stare navade in običaji, s katerimi ni lahko prekiniti. Tako je prešlo več sestankov, na katerih so muslimanke iz Bača razpravljale o tem, ali rezultata se ni bilo. Ko se je Muska vračala proti domu, je bila nezadovoljna zaradi neodločnosti. Vsakokrat je bila

pred sestankom trdno odločena, da sname feredžo, toda ko je bila med ženami — spet nič.

Toda vse češče so žene in Muska odhajale iz hiše nepokrite obraza. Pripombe možkih so bile vse manjše. O feredži so razpravljali na sestankih in konferencah ljudske fronte, po vasi in na vsakdanjih razgovorih doma. To je mnogo pripomoglo, da so možki spremenili svoj odnos do tega koledajev vprašanja.

Nekoga večera je bila napovedana konferenca žena, katero je organiziral vaški odbor AFŽ. Bile so prisotne mnoge žene. Vse je bilo znano, o čem bodo razpravljale, kaj pa bo sledilo temu niso vedele.

Po kratki razlagi o pomenu prave feredže za muslimansko ženo in njeno lepše življenje, je nastal živahen nemir. Iz enega kota, kjer je bila zbrana večja skupina žena, je bilo slisati: «Jaz bom prva snela, a ve za menoj. Toda neki negotov glas je odgovoril: «Samo ne sedaj. Dajmo jutri».

«Kaj če bi počakale, ali bodo tako storile tudi v drugih vasi?»

«Ne, me ne bomo nič več čakale! Zavedamo se, da nam bo to samo v korist. Naj nas druge posnemajo».

Nenadoma, nepričakovano je šestdesetletna Muska z drhtečimi rokami prišla rob svoje feredže. Jo strgala z glave in smehljaje se je vprašujoče pogledala po svojih tovarišicah. Sledilo je najprej razburjenje, potem smeh, aplavz, veselje — in vse več razkritih lic. Mnoge so se od sreče objemale. Odvrgle so feredžo, s katero so jim nekoč pokrili obraz, v znak njihovega suženjskega položaja.

Danes so žene Bača znane v vsem beranskem kraju kot najaktivnejše in izvrševalce vseh na log. Rezultati njihovega dela nadkriljujejo vse ostale. Se do večeraj neprimerno žene so najbolj organizirane v kraju delo bralnih krožkov. Prve so na vseh akcijah. Dokazuje, da lahko poleg svojega hišnega opravlja izvrše mnogo drugih stvari, ki so koristne njim in skupnosti.

POVOJNO ŽIVLJENJE IN DELO FRANCOSKIH Ž